

Bijna twee miljoen mensen hebben last van RSI

RSI: de stand van zaken

SWENNEKE VAN DEN HEUVEL,
BIRGITTE BLATTER, HELEEN DE
KRAKER EN JUDITH HEINRICH
TNO

In tien jaar tijd heeft RSI zich ontwikkeld van een relatief onbekend fenomeen tot een veelvoorkomende aandoening. Volgens de laatste cijfers kampen alleen in Nederland al bijna twee miljoen mensen met de beroepsziekte. Wie hebben er last van RSI, wat wordt er tegen gedaan en wat is er waar van het idee dat deze kwaal vooral een Nederlandse ziekte is?

Niet alleen kantoorwerkers hebben er last van, maar ook havenarbeiders. RSI heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een ware 'volksberoepsziekte'. Een beroepsziekte waar veel mensen mee te kampen hebben. In de periode 2000-2002 liepen

Tussen 2000 en 2002 steeg het aantal mensen met RSI-klachten in de totale beroepsbevolking van 26 naar 28 procent. Kijken we naar subgroepen, dan zien we significante stijgingen bij vrouwen en jongeren van 20 tot 25 jaar.

Uit TNO's 'Arbeidssituatie Survey' blijkt dat in 2002 bijna twee miljoen werknemers met klachten rondliepen. In 2004 waren het er vrijwel evenveel

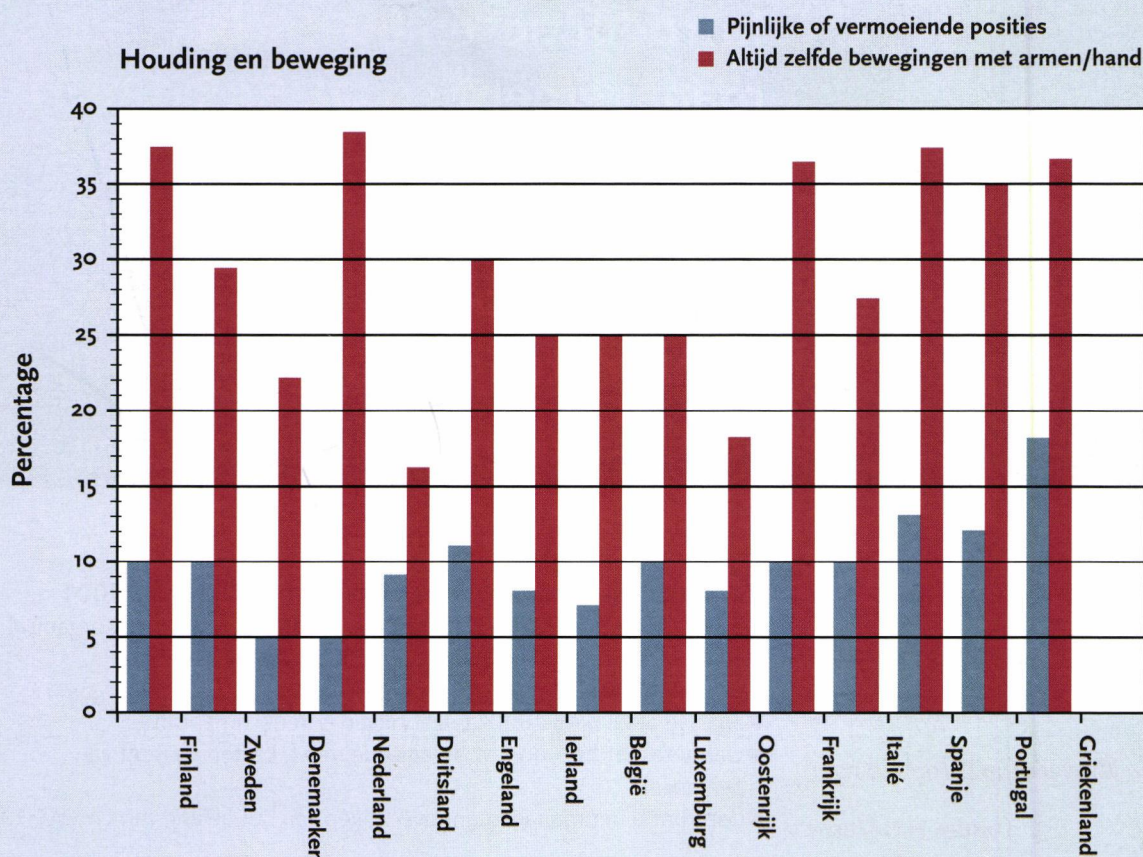
maar liefst twee op de vijf lassers en loodgieters in loondienst met RSI-klachten rond. Zij werden op de voet gevolgd door laders en lossers en statistici, waar 35 procent van de werknemers RSI-klachten meldde. Ook onder secretaresses (34%) en mensen met commerciële beroepen (32%) kwam de aandoening vaak voor.

Maar niet alleen in deze beroepscategorieën vormt RSI een probleem, het is een probleem voor de hele beroepsbevolking. Uit TNO's 'Arbeidssituatie Survey' blijkt dat in ons land in 2002 bijna twee miljoen werknemers met klachten rondliepen. Dat waren er 140.000 meer dan in het jaar daarvoor. In 2004 waren het er nog steeds bijna twee miljoen, zodat we mogen concluderen dat de prevalentie in ieder geval niet verder is gestegen.

RSI-klachten kunnen grote gevolgen voor de arbeidsgeschiktheid hebben. Soms zijn de klachten dusdanig ernstig, dat mensen ermee in de WAO terecht komen. Gegevens van het UWV (uitvoering werknemersverzekeringen) laten zien dat de WAO-intrede door RSI van 1998 tot 2001 elk jaar is gestegen. In 2001 waren er ruim 6000 nieuwe gevallen. Die vormden 0,1 procent van de beroepsbevolking en 6 procent van de totale WAO-intrede dat jaar. Na 2001 is de instroom van WAO'ers met RSI weer gedaald. Dit heeft echter vooral te maken met een algehele daling van de WAO-instroom, die weer het gevolg is van een politieke beleidsverandering in het toekennen van uitkeringen.

WERKPLEKKEN

RSI teistert de secretaresse net zo hard als de loodgieter. Toch wordt de werkplek van kantoorpersoneel veel vaker aangepast om RSI te voorkomen dan die van niet-kantoorpersoneel. Uit de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden blijkt dat bij de helft van het kantoorpersoneel werkplekaanpassingen tegen RSI hebben plaatsgevonden. Bij het niet-kantoorpersoneel is slechts een kwart van de werk-

Figuur 1. Voórkomen van de variabelen uit de risicocategorie houding en beweging voor de kantoorgroep

plek aangepast. Overigens gaf bijna 60 procent van het niet-kantoorpersoneel aan geen behoefte aan werkplekaanpassingen te hebben. Ook de voorlichting verschilt tussen beide categorieën. Ruim 40 procent van het kantoorpersoneel krijgt informatie over RSI; 24 procent krijgt geen informatie, maar geeft wel aan daar behoefte aan te hebben. Van het niet-kantoorpersoneel heeft nog geen 10 procent voorlichting gehad.

In dezelfde enquête werd werknemers gevraagd of hun werkgevers voldoende ondernemen om RSI te

voorkomen. Vooral de respondenten met RSI-klachten waren van mening dat werkgevers meer moeten doen. Ruim een derde geeft daarbij prioriteit aan een beter ingerichte werkplek.

HOLLANDSE ZIEKTE

Er wordt wel gezegd dat RSI voornamelijk een 'Hollandse Ziekte' is, die in het buitenland veel minder voorkomt. Verkondigers van deze theorie wijzen graag naar onze zuiderburen, waar RSI nauwelijks voorkomt. RSI is echter geen typisch Nederlands fenomeen, zo blijkt uit een analyse van TNO van gegevens van vijftien Europese landen uit het databestand van de European Foundation Studies. Qua voorkomen van RSI zit Nederland in de middenmoot van de Europese landen. De inwoners van Ierland, Luxemburg en België hebben de minste RSI-klachten; die van de Scandinavische landen het meest. Dit fenomeen laat zich schijnbaar niet verklaren door verschillen in het voorkomen van risicofactoren (zie figuur 1).

Nederlands kantoorpersoneel scoort bovengemiddeld op de risicofactor 'herhaalde bewegingen met armen of handen'. Dit stemt overeen met de top-3-positie die Nederland in Europa inneemt op een andere belangrijke RSI-risicofactor, namelijk 'werken met de computer' (zie figuur 2).

MEER INFO

Heinrich, J. en B.M. Blatter, 'RSI-klachten in de Nederlandse beroepsbevolking. Trends, risicofactoren en verklaringen', *TSG* (83)1:16, 2005.
Kraker H. de en B.M. Blatter, 'Prevalentiecijfers van RSI-klachten en het voórkomen van risicofactoren in 15 Europese landen', *TSG* (83)1:8, 2005.
Heinrich, J., B.M. Blatter, S.N.J. van den Bossche en P.G.W. Smulders, 'RSI-maatregelen in de Nederlandse beroepsbevolking', *Tijdschrift voor Bedrijfs- en Verzekeringsgeneeskunde (TBV)*, 2005;13(3): 69-75.

Introductieseminar Arbo- management en OHSAS-18001

Datum: 8 maart 2006 Kluwer Uitgevershuis te Den Haag

Seminar Arbo en Aansprakelijkheid

Datum: 20 april 2006 Kluwer Uitgevershuis te Den Haag

**Uitgebreide informatie over deze
seminars kunt u vinden op
onze internetsite:
www.kluwershop.nl/opleidingen
onder HRM/arbo**

**U kunt ook een folder aanvragen via
tel. nr. 0570 - 67 35 68**

Introductieseminar Arbo-management en OHSAS-18001

- wat is OHSAS-18001 en wat kunt u er mee verbeteren in uw organisatie?
- welke factoren bepalen een succesvolle implementatie van OHSAS-18001?
- analyse of OHSAS-18001 te gebruiken is in uw organisatie
- wat betekent het voor uw organisatie m.b.t. kosten en inzet van personeel?
- hoe kunt u het management overtuigen van het belang van OHSAS-18001

Arbo en Aansprakelijkheid

- wanneer is wie aansprakelijk?
- juridisch kader: de Arbowet, strafwetgeving en civiele wetgeving
- wat is de hoogte van de te betalen boetes c.q. schadevergoeding

We volgen een werknemer vanaf het moment dat hij de deur uitgaat naar zijn werk, het moment dat hem een ongeval overkomt in het kader van zijn werk, tot het moment dat de schadekwestie geheel is afgerond (uitzendkrachten, thuiswerkers, woon-werkverkeer, verkeersongevallen tijdens het werk).

Een zeer ervaren sprekersteam:

■ Henk Koenders

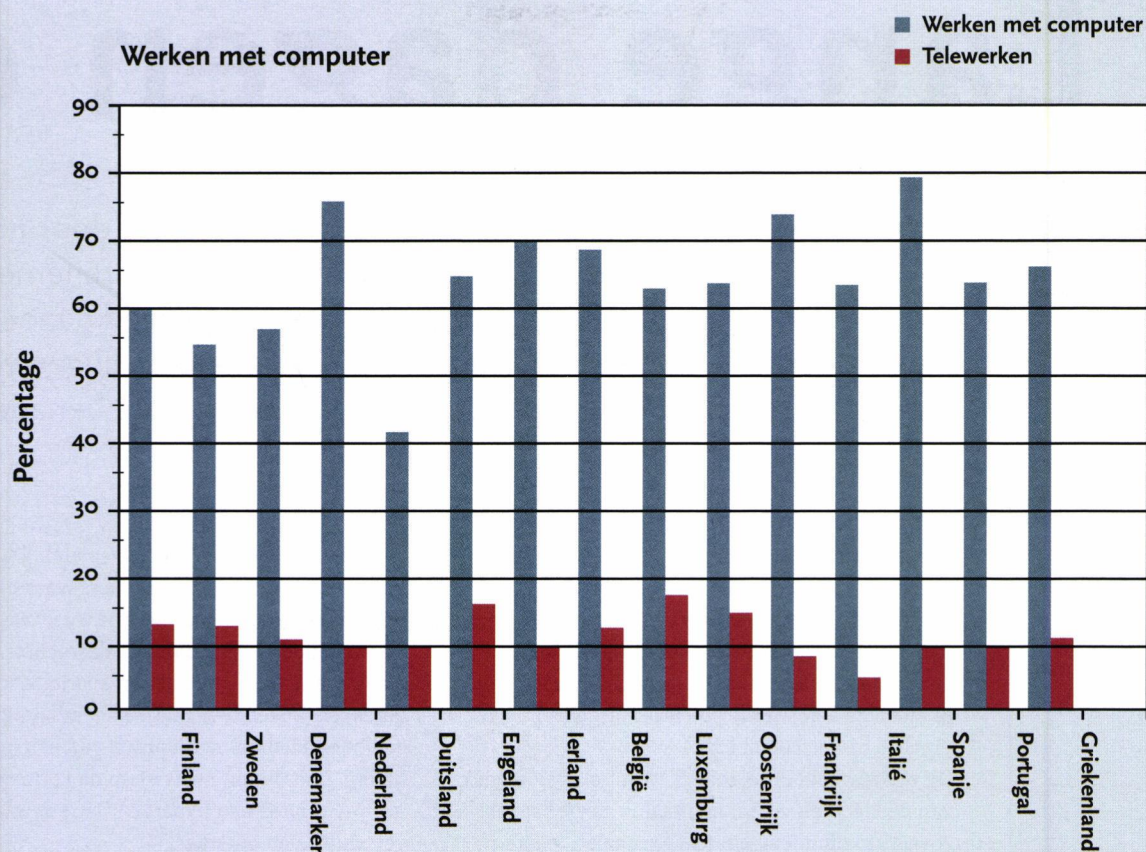
Manager bij de Arbeidsinspectie. Hij is tevens als docent en examiner verbonden aan de Post Hbo-opleiding Veiligheidskunde en de Post Hbo-opleiding Arbeidshygiëne.

■ Pieter Diehl

Teammanager en daarnaast manager van het cursusbureau van Arbo Unie Zuidwest Nederland. Hij is hogere veiligheidskundige en lead auditor kwaliteitssystemen. Hij heeft veel ervaring met het begeleiden van implementatietrajecten voor arbomanagementsystemen, waaronder de OHSAS-18001.

■ Mr. L.W. Versteegh-Leenstra

Advocate bij Maet Advocaten in Amsterdam en gespecialiseerd in Arbeidsrecht en Arboreggeving.

Figuur 2. Voórkomen van de variabelen uit de risicocategorie werken met computers voor de kantoorgroep

AANPAK

Zowel bedrijven als overheid hebben actie ondernomen tegen RSI. In sectoren waar het risico het hoogst is, heeft de overheid met sociale partners afspraken gemaakt over maatregelen. Dat is onder meer gebeurd in het bankwezen, bij provincies, zorgverzekeraars en kappers. In totaal is voor ruim één miljoen werknemers een arboconvenant afgesloten. Ook werkgevers hebben het nodige tegen RSI ondernomen. Favoriete maatregelen om RSI te bestrijden zijn het aanpassen van de werkplek (bij 35 procent van de respondenten van de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden) en voorlichting (24 procent). Slechts 8 procent van de respondenten geeft aan dat werktijden en pauzetijden met het oog op RSI zijn veranderd. In nog minder gevallen (3 procent) is het takenpakket aangepast. Deze laatste lage percentages laten zich verklaren doordat de genoemde maatregelen organisatorisch nogal wat veranderingen met zich meebrengen. Ook financiële redenen spelen mogelijk een rol.

Onderzoekers zijn druk bezig om uit te zoeken welke maatregelen effectief zijn in het bestrijden van RSI. Bij het onderzoekscentrum Body@Work,

onderzoekscentrum Bewegen, Arbeid en Gezondheid, TNO-VUmc lopen verschillende onderzoeken. Op dit moment wordt nagegaan of individuele bewegingsadvisering een gunstig effect heeft op de mate van herstel van RSI-klachten bij beeldschermwerkers. Deze medewerkers hebben nog niet dusdanige klachten dat ze volledig van het werk moeten verzuimen.

RSI is geen typisch Nederlands fenomeen, zo blijkt uit een analyse van gegevens van het databestand van de European Foundation Studies

Ook loopt er een onderzoek bij beeldschermwerkers om risicofactoren voor het ontwikkelen van klachten aan arm, schouder of nek te identificeren. Dit onderzoek heeft als doel om uiteindelijk effectieve preventieve maatregelen te kunnen ontwikkelen. Bij dit onderzoek is er speciaal aandacht voor de invloed van de duur van beeldschermwerk, pauzes en precisietaken op het ontstaan van klachten aan arm, schouder of nek. <<